

dr hab. inż. arch. Jan Wrana prof. PL Politechnika Lubelska,
Wydział Budownictwa i Architektury Katedra Architektury Współczesnej
Katedra Architektury Współczesnej, Zakład Projektowania Architektury
20-618 Lublin. ul. Nadbystrzycka 40. e-mail: j.wrana@pollub.pl
Zamieszkały: 30-040 Kraków ul. Urzędnicza 59/6
tel.: 601 460 333, e-mail: arch.janwrana@gmail.com

Kraków 15..10.2024 r

RECENZJA

ROZPRAWY DOKTORSKIEJ w dyscyplinie naukowej: architektura i urbanistyka
Pani mgr inż. arch. Aleksandry Śliwy - przygotowanej w języku polskim p.t. :

Czynniki architektoniczne kształtujące przestrzeń dla dzieci w śródmiejskiej, wielorodzinnej zabudowie mieszkalnej – wyodrębnienie metod systemowej kwalifikacji. Badania współczesnych realizacji w Katowicach.

w Katedrze Projektowania Architektury Mieszaniowej i Użyteczności Publicznej przedłożonej na WYDZIALE ARCHITEKTURY POLITECHNIKI ŚLĄSKIEJ w GLIWICACH,
Promotor pracy : DR HAB. INŻ. ARCH. GRZEGORZ NAWROT, PROF. POL. ŚL.

■ 1. PODSTAWA FORMALNA RECENZJI.

- 1.1. Decyzją Rady dyscypliny naukowej Architektura i Urbanistyka z dnia
- 1.2. Umowa o Dzieło UMC/4065/2023 na wykonanie recenzji (stopień doktora) do wniosku numer 4012/UMC/RARO-1/2023, zawarta w dniu 14-11-2023 r. pomiędzy : Politechniką Śląską z siedzibą w: 44-100 Gliwice, ul. Akademicka 2A, NIP: 631-020-07-36, REGON: 0000001637, reprezentowaną przez: dr hab. inż. arch. Klaudiusza Fross, profesor uczelni w Politechnice Śląskiej, zwaną w treści umowy „Zamawiającym”, a Panem dr hab. inż. arch. Jan Wrana prof.PL, adres zamieszkania: ul. Urzędnicza 59 m.6 Kraków, zatrudnionym Politechnika Lubelska, zwany dalej „Recenzentem”.(dostarczono egzemplarz pracy doktorskiej pocztą na uczelniany adres promotora).
- 1.3. Kompletny egzemplarz doręczonej rozprawy doktorskiej Pani mgr inż. arch. mgr inż. arch. Aleksandry Śliwy ; ***Czynniki architektoniczne kształtujące przestrzeń dla dzieci w śródmiejskiej, wielorodzinnej zabudowie mieszkalnej – wyodrębnienie metod systemowej kwalifikacji. Badania współczesnych realizacji w Katowicach.*** wykonanej pod kierunkiem dr hab. inż. arch. Grzegorza Nawrot, profesora Politechniki Śląskiej, Gliwice 2023 r.

■ 2. RECENZJA.

Informacja formalna.

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska autorstwa mgr inż. arch.: Aleksandry Śliwy „***Czynniki architektoniczne kształtujące przestrzeń dla dzieci w śródmiejskiej, wielorodzinnej zabudowie mieszkalnej – wyodrębnienie metod systemowej kwalifikacji. Badania współczesnych realizacji w Katowicach.*** pod kierunkiem Prof. dr hab. inż. arch. Grzegorza Nawrot, prof. Pol. Śl., Katedra Architektury Mieszaniowej i Użyteczności Publicznej na Wydziale Architektury Politechniki Śląskiej,

Do recenzji przekazany został tom w twardej oprawie w formacie A4 - liczący łącznie 411 stron ; (drogą przekazanej paczki przez pocztę za potwierdzeniem odbioru na uczelniany adres promotora)

■ 2.A. KONSTRUKCJA PRACY.

SPIS TREŚCI ; Autorka przedstawia strukturę dysertacji z podziałem na siedem rozdziałów

- ROZDZIAŁ I. WPROWADZENIE DO BADAŃ strona 4. 1.Problematyka strony. nr 5-13, 2.Stan wiedzy strony .nr.14-21, 3.Kontekst.22-32, 4.Metody.strony 33-37
- ROZDZIAŁ II. CZYNNIKI KSZTAŁTUJĄCE PRZESTRZEŃ strona 38, 1.Podstawy kategoryzacji. strony 39-50, 2.Czynniki poza architektoniczne.51-73, 3.Czynniki architektoniczne.strony74-100, 4.Schemat ba-dawczy. strony101-103,
- ROZDZIAŁ III.DZIECI w ŚRODMIEJSKIEJ WIELORODZINNEJ ZABUDWIE MIESZKALNEJ strona 104, 1.Wyodrębnienie i ukształtowanie miejskich przestrzeni dla dzieci strony 105-116, 2. Kwalifikacja miejskich przestrzeni dla dzieci.strony137-147, 3.Potrzeby przestrzenne dzieci strony 137-147
- ROZDZIAŁ IV. WYODRĘBNIENIE METOD SYSTEMOWEJ KWALIFIKACJI. strona148, 1.Przedmiot badań, strony149-180, 2.Podmiot badań 181-197, 3.Kryteria badawcze 198-203
- ROZDZIAŁ V. BADANIA WSPÓŁCZESNYCH REALIZACJI W KATOWICACH.1. strona 204. Ba-dania jednostkowe. strony205-356, 2.Analazy porównawcze.strony357-381, 3.Wnioski.382-389
- ROZDZIAŁ VI..ODNIESIENIA.1.Słownik pojęć.strony391-392, 2.Spis rycin 393-397, 3.Spis tabel i wykresów 398-400. 4. Bibliografia. Strony 401-410
- ROZDZIAŁ VII. STRESZCZENIE strony 411-414.

▪ przed Rozdziałem I, Wprowadzenie; Rycina 1. Grafika. *Przestrzeń zamieszkiwania*, praca autorki (str. Nr 3)

● ROZDZIAŁ I. Wprowadzenie do badań

■ 1. PROBLEMATYKA.

1.1.Uzasadnienie wyboru tematu. Na wstępie doktorantka z oczekiwanymi przykładami interdyscyplinarnych badań naukowych - określa pola badawcze które podejmuje w dysertacji

ZAGADNIENIE METOD KSZTAŁTOWANIA ■ PROBLEMATYKA ARCHITEKTURY ROZUMIANEJ WIELORODZINNEJ ZABUDOWY MIESZ - JAKO SYSTEMOWA ORGANIZACJA PRZESTRZENI KALNEJ

TO

**TKANKA MIESZKALNA STANOWI PODSTAWOWY BUDULEC TWORZĄCY
KRAJOBRAZ ARCHITEKTONICZNY**

- przywołuje popularyzowaną w Polsce przez Ewę Kuryłowicz, koncepcję *projektowania uniwersalnego jako potrzebę dostosowania rozwiązań przestrzennych do możliwości fizycznych i psychicznych każdego użytkownika*
- zwracając uwagę że *proces ten wymaga dalszego zagłębienia wiedzy na temat wymagań użytkowników znajdujących się poza statystyczną większością*
- ponadto *dzieci stanowią grupę o szczególnych potrzebach wynikających z predyspozycji psychofizycznych oraz zależności od opiekunów.*
- przypomina że dominujący zakres dotychczasowych opracowań na temat architektonicznych potrzeb dzieci, *dotyczy przeznaczonych im infrastruktury rekreacyjnej oraz edukacyjnej*
- *zagadnienie zabudowy mieszkalnej pozostawia w tym zakresie pola dla dalszych badań. Warunki mieszkalne dzieci, poza podstawowymi zagadnieniami bezpieczeństwa oraz zdrowia, dotyczą także komfortu dzieci oraz ich opiekunów.*
- Istnieje pilna potrzeba poszerzenia wiedzy na temat metod kształtowania przestrzeni mieszkalnych, co może przyczynić się do zmiany niekorzystnych uwarunkowań.
- **Precyzuje decydujące przyczyny wyboru tematu dysertacji:**
  - 1. *Bieżący kontekst społeczno-gospodarczy, determinujący pozajakościowe czynniki kształtujące współczesną, wielorodzinną zabudowę*
  - 2. *Poszerzenie wiedzy na temat jakości przestrzeni mieszkalnych w środowisku śródmiejskim, wynikające z potrzeby zahamowania niekorzystnych procesów eksurbanizacji oraz towarzyszącej im degradacji śródmieść.*

- 3. *Rozwój wiedzy na temat potrzeb dzieci, wpływających na stosowanie uniwersalnych rozwiązań przestrzennych.*
- 4. *Wysoki udział architektury mieszkalnej w rynku budowlanym, wskazujący na potrzebę poszerzenia wiedzy na temat jej jakości.*

1.2. Cel i efekty pracy.

Aktywny badacz naukowy główne cele pracy doktorskie przedstawia w punktach (str.9 – 10)

- **Podstawowy cel badań wskazany przez doktorantkę :**

a) **na temat czynników architektonicznych kształtujących przestrzeń mieszkalną dla dzieci w zwartej zabudowie śródmiejskiej jest :**

- **poszerzenie wiedzy na temat zamieszkania oraz architektonicznej organizacji przestrzeni mieszkalnej**
- **ponieważ –stan wiedzy na temat kształtowania przestrzeni dla dzieci, w szczególności przestrzeni rekreacji, nauki oraz pomieszczeń mieszkalnych jest szeroki oraz dobrze udokumentowany**
- **analiza bieżących śródmiejskich realizacji wielorodzinnych - odpowiada aktualnej potrzebie poprawy jakości rozwiązań projektowych**
- **luka w wiedzy dotyczy metod kształtowania wielorodzinnej przestrzeni zamieszkiwania dla dzieci, interpretowanej jako system współtworzony przez kubaturowe oraz pozakubaturowe przestrzenie zamieszkiwania.** W tym kontekście tematyka kształtowania przestrzeni mieszkalnej dzieci, wymaga dalszych badań umożliwiających poszerzenie wiedzy, uzupełniającej dotychczasowe opracowania.
- **Przewidziane przez mgr inż. arch. A. Śliwę efekty badań analitycznych (poz. 1-3) oraz efekty badań w oparciu o studia przypadku (poz. 4-6) ,) prowadzą do wyodrębnienia kryteriów pozwalających na ocenę jakości badanych przestrzeni zamieszkiwania.**
- **Głównym celem badań jest stworzenie narzędzia, służącego weryfikacji jakości przestrzeni życiowej dla rodzin z dziećmi, w zabudowie wielorodzinnej, w środowisku śródmiejskim.**

1.3. Zakres badań.

Przedmiot badań –doktorantka wyjaśnia przyjęty podział klasyfikacji czynników kształtujących przestrzeń na : *poza architektoniczne – odpowiadające okolicznościom oraz architektoniczne – odpowiadające metodom.*

oraz wyjaśnia że *zakres badań przeprowadzonych na potrzeby dysertacji zawiera się w priorytetowym obszarze badawczym Politechniki Śląskiej.*

autorka przedstawia cztery przyjęte *Kryteria selekcji obiektów do badań :*

1. LOKALIZACJA :	obszar śródmiejski Katowic
2. FUNKCJA :	zabudowa mieszkalna, wielorodzinna
OKRES :	obiekty zrealizowane w latach 2015 - 2022

Zakres użytkowy –dzieci oraz opiekunowie

– przyjęto do badań że: *ze względu na różnice rozwojowe, dzieci nie stanowią jednorodnego podmiotu badań.*

Zakres użytkowy, zgodnie z ustaleniami wynikającymi z analiz fizycznego, psychicznego oraz poznawczego rozwoju dzieci na poszczególnych etapach potrzeby dzieci ulegają przeobrażeniom. *Uwzględniona szczególna cecha w przebiegu badań –jest-niesamodzielność dzieci- to opieka sprawowana przez opiekuna jest istotna – zależność dziecka od opiekuna stanowi kryterium badawcze, umożliwiając badania rozwiązań przestrzennych bez wyszczególnienia ram wiekowych dzieci, co przekłada się na szerokie ujęcie badanego zagadnienia.*

■ 2. STAN WIEDZY.

W dziedzinie architektury i urbanistyki wyróżnione zostały przez doktorantkę zagadnienia:

- *kształtowanie przestrzeni zamieszkiwania*
- *śródmiejska zabudowa wielorodzinna*
- *przestrzeń zamieszkiwania dzieci*

2.1.Czynniki kształtujące przestrzeń.

W grupie przywołanych przez dyplomantkę *źródeł literaturowych z dziedziny architektura i urbanistyka*, autorka wymienia w podziale na wskazane trzy grupy :

- KSZTALTOWANIE PRZESTRZENI ZAMIESZKIWANIA: Bruno Zevi, Immanuel Kant, Zbigniew Zuziak, Magdalena Łukasiuk, Barbara Brukalska
- ŚRÓDMIEJSKA ZABUDOWA WIELORODZINNA: Christopher Alexander, Jan Gehl, David Sim, Grażyna Schneder-Skalska, Henryk Buszko, Krystyna Trautsalt - Kleyft, Grzegorz Nawrot,
- PRZESTRZEŃ ZAMIESZKIWANIA DZIECI : Halina Skibniewska, Anna Palej, Anna Pawlikowska-Piechotka, Eugenia Agramowicz -Ponamiarowa,, Aleksandra Mazanik, Jadwiga C. Żarnowiecka, Marcin Gołąb, Agata Gajdek, Aldo van, Eyck,

2.2. Śródmiejska zabudowa mieszkalna

Autorka sięgając do genezy przekazu tego fenomenu *m i e j s k o ś c i*, przypomina koncepcje Josepha Rykwer zawarte w pracach: *Pokusa miejska. Przeszłość i przyszłość miast*, oraz *O rajskim domu Adama. Idea pierwotnej chaty w historii architektury*, wskazując ich uzupełnienie w tezach Joela Kotkina i Richarda Saneeta a także kolejnych wymienionych autorów..

2.3. Przestrzeń zamieszkiwania dzieci.

▪ Oceniana dysertacja *jest kontynuacją badań Anny Palej*, zawartych w publikacji „*Kształtowanie przestrzeni dla dzieci w miejskim środowisku mieszkaniowym*” oraz *współczesne wyniki badań z prac Anny Pawlikowskiej - Piechotki*, z pozycji „*Przestrzeń rekreacji dziecka w mieście*”, opracowania *Problematyka kształtowania terenów gier i zabaw dla dzieci* Agaty Gajdek, a także pracy zbiorowej Anny Pawlikowskiej, Anny Ostrowskiej-Tryzna i Hanny Nałęcz. oraz kolejno wymienianych przez autorkę wartościowych pozycji *dotyczących interpretacji metody kształtowania przestrzeni dziecięcych*. Dyplomantka zwraca również uwagę na odniesienia do przywołanych autorów publikacji które są w pracy wielokrotnie stosowane.

■ 3. KONTEKST.

Badania przedmiotowego zagadnienia zostały zrealizowane przy determinującymi współcześnie czynnikami:

- Postępująca urbanizacja
- Preferencje mieszkalne Polaków
- Zagadnienie uniwersalności środowiska mieszkalnego
- Koncepcja miast inteligentnych

3.1 Urbanizacja.

- znacząca w XX wieku migracja ludności z terenów wiejskich do miast z towarzyszącą im rewolucją technologiczno-informacyjną
- utrzymująca się ta tendencja w przygotowanych prognozach spowoduje sytuację że w roku 2050 około 70% populacji, będzie mieszkać w miastach
- w obliczu tych tendencji w Polsce występują czynniki wpływające na *degradację środowiska mieszkaniowego*
  - niska jakość powstającej zabudowy
  - segregacja przestrzenna i społeczna
  - suburbanizacja

3.2. Preferencje mieszkalne Polaków.

W występujących tendencjach migracyjnych, funkcjonuje przekonanie, że *najlepsze warunki zamieszkania dla dzieci zapewnia poza miejska zabudowa jednorodzinna*

Według oceny doktorantki w przedstawianej w dysertacji kontekście badań przestrzeni mieszkalnej dla dzieci w wielorodzinnej zabudowie mieszkalnej w środowisku śródmiejskim służą:

- weryfikacji jakości przestrzeni zamieszkiwania
- wpływ na wybór miejsca zamieszkiwania wywierają:
  - preferencje kształtowane przez komercyjny rynek nieruchomości
  - kryterium zainwestowania optymalnych warunków mieszkalnych dla dzieci
  - wyniki powyższych badań mogą stanowić merytoryczne kryterium dla decyzji o miejscu i formie zamieszkania dla rodzin z dziećmi

3.3. Uniwersalność środowiska mieszkalnego.

- Uniwersalne zintegrowane place zabaw -dla zróżnicowanych grup wiekowych -powinny być dostępne dla

wszystkich członków społeczności (w tym seniorowi i osobom niepełnosprawnym (przywołując poniższy schemat¹)

• Place zabaw dla trzech generacji, są projektowane dla potrzeb dzieci młodszych oraz starszych, ich rodziców oraz osób starszych i osób niepełnosprawnych

Doktorantka przypomina

• Oddzielnym aspektem koniecznym dla wymagań przestrzennych jest ich niesamodzielność

▪ **KRYTERIA ▪ DETERMINUJĄCE ▪ UNIWERSALNOŚĆ ▪ ŚRODOWISKA ▪ MIESZKALNEGO ▪**

DOSTĘPNOŚĆ

BEZPIECZEŃSTWO INNOWACYJNOŚĆ

KOMFORT²

2.4. Smart City.

Doktorantka przedstawia istotę koncepcji miasta inteligentnego w świetle podjętych badań, która dotyczy:

- optymalizacji wykorzystania zasobów miejskich dla kształtowania zabudowy wielorodzinnej z dostępem do infrastruktury społecznych i technicznych
- koncentracji na intensywnie zabudowanej przestrzeni śródmieścia, umożliwiają obsługę większej ilości mieszkańców przy jednoczesnym ograniczeniu rozwoju infrastruktury.
- koncepcji zamieszkiwania kompilacyjnego, odnoszącego się do wpływu technologii informacyjnych na procesy zamieszkiwania

▪ **KONCEPCJA ▪ SMART CITY ▪ W KONTEKŚCIE ▪ PRZEDMIOTU ▪ BADAŃ ▪³**

OPTIMALIZACJA WYKORZYSTANIE ZASOBÓW MIEJSKICH	PRZECIWDZIAŁANIE DEGRADACJI OBSZARÓW ŚRÓDMIEJSKICH	KSZTAŁTOWANIE ZABUDOWY WYSOKIEJ JAKOŚCI	KSZTAŁTOWANIE UNIWERSALNEGO ŚRODOWISKA MIESZKALNEGO	KSZTAŁTOWANIE KOMPILACYJNEJ PRZESTRZENI ZAMIESZKANIA
---	--	---	---	--

■ 4. METODY.

W kolejnym podrozdziale doktorantka przystępując - do konstruowania autorskiego narzędzia badawczego oraz analiz dla wyselekcjonowanych obiektów

wykorzystuje następujące metody badań naukowych

- Metodę logicznej argumentacji;
- Studia przypadku;
- Metody badań ilościowych

4.1 Metodę logicznej argumentacji, autorka w zapisanym komentarzu informuje: *bazująca na literaturze przedmiotu stanowiła podstawową metodę badawczą w pierwszej, analitycznej części pracy.*

4.2. Studia przypadku, (stosując metodę autorka wyjaśnia): *podstawę badań jednostkowych mieszkań stanowią opracowane struktury mieszkań, uwzględniające lokale zakwalifikowane do badań przestrzeni dla dzieci.*

4.3. Metoda badań ilościowych, (doktorantka wyjaśnia: *przyjęto TEZĘ, że badania jakościowe przestrzeni mieszkalnej mają zastosowanie dla poszczególnych jednostek mieszkalnych, a nie analizowanych całościowo budynków.*

■ Recenzent podejmuje wstępną ocenę pracy.

• Doktorantka buduje synergiczne doświadczenia badacza, dla których poszerza dotychczasowe pola badawcze rozwijając następujące zainteresowania :

- zagadnienie metod kształtowania wielorodzinnej zabudowy mieszkalnej
- problematykę architektury rozumianej jako systemowa organizacja prze-

¹ Schemat 1. Kryteria determinujące uniwersalność środowiska mieszkalnego na podstawie badań Agronowicz- Ponamiarowa i inni 2009, strony 97-98

² Tabela 1. Koncepcja Smart City w kontekście przedmiaru badań, opracowanie autorki.

strzeni będące syntezą obu zagadnień przeprowadzoną po przyjęciu jako kryteriów kształtowania przestrzeni mieszkalnej dla dzieci oraz ich opiekunów
 c) analizuje wyniki ewolucyjnych zmian społeczno-kulturowych po drugiej połowie XIX w. oraz pojawiających się w nauce o architekturze nowe gałęzie; psychologia architektury oraz psychologia środowiska.

• **postępującej urbanizacji** - w Polsce, oraz występujące czynniki wpływające na degradację środowiska mieszkaniowego

-zatem- prowadzone badania zagadnienia kształtowania współczesnej, mieszkalnej zabudowy wielorodzinnej w środowisku śródmiejskim odpowiadają potrzebie poszerzenia wiedzy na temat jakości przestrzeni zamieszkiwania w kontekście bieżących tendencji urbanizacyjnych

- niska jakość powstającej zabudowy
- segregacja przestrzenna i społeczna
- suburbanizacja

• **preferencji mieszkalnych Polaków**, po roku 1989 wychowanie w środowisku podmiejskim, jawi się jako bardziej korzystne. Wpływ na wybór miejsca zamieszkania wywierają między innymi preferencje kształtowane przez komercyjny rynek nieruchomości oraz kryterium zapewnienia optymalnych warunków mieszkalnych dla dzieci

-zatem- wyniki badań jakościowych współczesnych rozwiązań zabudowy wielorodzinnej w obszarach śródmiejskich mogą stanowić merytoryczne kryterium dla decyzji o miejscu i formie zamieszkania dla rodzin z dziećmi.

• **zagadnień uniwersalności środowiska mieszkalnego**, - środowisko mieszkalne jest obszarem, którego dotyczy zagadnienie uniwersalności. Zamieszkiwanie dotyczy wszystkich dzieci, młodych dorosłych, osób starszych, w pełni sprawnych i z niepełnosprawnościami. (...) ponieważ jakość środowiska mieszkalnego dla dzieci jest jednym z głównych kryteriów wpływających na decyzję o wyborze miejsca zamieszkania, istnieje potrzeba rozwoju dziedziny projektowania zabudowy wielorodzinnej, zorientowanej na potrzeby najmłodszych użytkowników.

• **konceptji miast inteligentnych** - w świetle badań dotyczy ▪ optymalizacji wykorzystania zasobów miejskich dla kształtowania zabudowy wielorodzinnej z dostępem do infrastruktur społecznych i technicznych ▪ koncepcji zamieszkiwania kompleksyjnego, odnoszącego się do wpływu technologii informacyjnych na procesy zamieszkiwania.

4.4 Schemat pracy.

Rozprawa została przygotowana pod względem redakcyjnym perfekcyjnie :

■ Po wprowadzeniu do badań, -kolejne trzy rozdziały tworzą **analityczną część pracy**:

• ROZDZIAŁ I. WPROWADZENIE DO BADAŃ			1
• PROBLEMATYKA, ▪ STAN WIEDZY, ▪ KONTEKST BADAŃ, ▪ METODY			1 WPROWADZENIE
• ROZDZIAŁ II ;	• ROZDZIAŁ III ;	• ROZDZIAŁ IV ;	1
• CZYNNIKI	▪ DZIECI	▪ WYODRĘBNIENIE	1
• KSZTAŁTUJĄCE	▪ W ŚRÓDMIEJSKIEJ	▪ METOD SYSTEMOWEJ	1 CZĘŚĆ
• PRZESTRZEŃ WIELORODZINNE KWALIFIKACJI I ANALITYCZNA			
	ZABUDOWIE		1
	MIESZKALNEJ		1
SCHEMAT	▪ ZDEFINIOWANIE	▪ NARZĘDZIE	1 WNIOSKI
BADAWCZY	PRZEDMIOTU BADAŃ	BADAWCZE	1 Z ANALIZ

• ROZDZIAŁ V.			1
• BADANIA WSPÓŁCZESNYCH REALIZACJI W KATOWICACH			1
			1 CZĘŚĆ
• BADANIA JEDNOSTKOWE, ANALIZY PORÓWNAWCZE, WNIOSKI			1 BADAWCZA

Schemat 3. Szczegółowa struktura dysertacji.⁴ (opracowanie własne autorki pracy)

⁴ ▪ Schemat1; Kryteria determinujące uniwersalność środowiska mieszkaniowego na podstawie badań Agronowicz – Ponomariowa i inni, 2009 strony 97-98, (strona w dysertacji nr 29), ▪ Schemat nr 2 Uproszczona struktura dysertacji,(strona w dysertacji nr 36 [część górna], ▪ Schemat nr 3. Szczegółowa struktura dysertacji (strona w dysertacji nr 36 [część dolna])

■ **Praca ma sprawną, czytelną konstrukcję, bogato ilustrowaną** – odpowiadającą treścią tytułowi. Recenzent zwraca uwagę na sposób czytelnego podania dysertacji w której autorka Pani mgr inż. arch. Aleksandra Śliwa wprowadza do każdego rozdziału recenzowanej pracy -potwierdzając doświadczenia badacza stosującego świadomą narrację, - pod słowem – wzbogaconą ilustracją - 4 odmienne formy (opracowań autorskich) prezentacji

▪ przed każdym rozdziałem pod hasłem „rycina” autorska prezentuje graficzną „wizualizację”,

▪ przed Rozdziałem II, Czynniki kształtujące przestrzeń, Rycina 4. Grafika. *Czynniki kształtujące przestrzeń.* (str.37)

■ ROZDZIAŁ II. Czynniki kształtujące przestrzeń.

● 1. Podstawy kategoryzacji.

Autorka wprowadza czytelnika sformułowaniem: *Klasyfikacja czynników kształtujących przestrzeń stanowi podstawę narzędzia badawczego, służącego ocenie przestrzeni zamieszkiwania dzieci w warunkach śródmiejskich*

1.1 Systemowa definicja architektury rozumiana jako wydzielenie przestrzeni.

▪ **Pojęcie architektoniki oraz jego implikacje w architekturze**

(podrozdział wyjaśnia Tabela 2. Porównanie architektoniki oraz architektury w opracowanie autora)

▪ **Rygory metody systemowej.** (▪ ścisłość –precyzyjny zakres zbioru, ▪ niezmienność –stały zakres zbioru;

▪ zupełność -równoważność elementów w zbiorze, ▪ rozłączność -jednoznaczna i wyłączna przynależność elementów, ▪ funkcjonalność -zależność zakresu zbioru od kryterium funkcji elementu.)

▪ **Teoria systemów społecznych.** doktorantka w Tabeli 3 Schemat interpretacji zamieszkiwania jako systemu odnoszący się do teorii systemów społecznych Niklasa Luhmanna (opracowanie autorki na podstawie badań Magdaleny Łukasik)

1.2. Złożoność i relacje w systemach przestrzennych.

Doktorantka wyjaśnia: *złożoność systemów przestrzennych implikuje istnienie relacji, definiujących sposoby użytkowania przestrzeni na poziomach:* ▪ wyodrębnienia obiektu z kontekstu, ▪ relacji wewnętrznych, ▪ relacji zewnętrznych

▪ **Wyodrębnienie obiektu z kontekstu.**

Relacja obiekt - kontekst występuje gdy w ramach danego środowiska daje się wyodrębnić strukturę posiadającą cechy wyróżniające ją natle otoczenia. (sytuację tą autorka ilustruje Rycinami nr 5, nr 6, *Reguła figury i tła na przykładzie powtarzalnego modułu*, oraz Rycina nr 7, *Rodzaje relacji obiekt – kontekst.*

Relacje wewnętrzne.(zilustrowane Ryciną nr 8.)

Relacje zewnętrzne z ilustrowane Ryciną nr 9)

1.3. Wnioski. (*W ujęciu organizacyjnym założenia przestrzenne można analizować pod względem treści wydzielonych pomieszczeń*

przed Rozdziałem III. Dzieci w śródmiejskiej, wielorodzinnej zabudowie mieszkalnej, Rycina 32. Obraz:

● 2. Czynniki pozaarchitektoniczne.

2.1. Podstawa merytoryczna klasyfikacji – interpretacje architektury Bruno Zeviego. ▪ w podrozdziale 2.1 doktorantka informuje że : *w części teoretycznej poświęconej czynnikom architektonicznym kształtującym przestrzeń jest teoria architektury Bruno Zeviego, (zawarta w *architecture as Pace, How to look at Architecture.* (ilustrowana Ryciną nr 10. Interpretacje architektury Bruno Zeviego) -d o d a j ą c : *uzupełnienie interpretacji architektury Bruno Zeviego stanowią czynniki kształtujące koncepcje projektu autorstwa Barbary Brukalskiej.**

▪ **Klasyfikacje źródłowe** – *czynników kształtujących przestrzeń stanowią podstawę analiz teoretycznych, których wynikiem jest klasyfikacja skonstruowana na potrzeby badań mieszkalnej dla dzieci.* (wyjaśnione w Tabelach nr 4 str.53 oraz 5 str. 54).

2.2. Czynniki środowiskowe – kontekst naturalny.

▪ klimatyczne, ▪ geograficzne, ▪ organiczne ▪ materiałowe,

▪ Czynniki klimatyczne.

- temperatura, ▪ ciśnienie, ▪ wilgotność powietrza, ▪ ruch powietrza, ▪ opady, ▪ promieniowanie słoneczne
- **Czynniki geograficzne.**
  - topografia, ▪ hydrografia,
- **Czynniki organiczne.** (autorka ilustruje Rycinami nr 11. *Organiczne korzenie architektury*) nr 12 *Wpływ elementów organicznych na metody kształtowania przestrzeni*, nr.13. *Spektrum ingerencji człowieka w zastany krajobraz naturalny*)
- **Czynniki materiałowe.** (doktorantka wyjaśnia ; *Materiały budowlane stanowią przedmiot licznych opracowań teoretycznych, poczynając od Witruwiusza, przez Leona Battistę Albertiego i Andreego Palladio aż do współczesnych podręczników budowania*)

2.3. Czynniki społeczno-kulturowe – kontekst antropologiczne.

Poza architektoniczne, antropologiczne czynniki kształtujące przestrzeni;

- fizjonomiczne; ▪ psychiczne; ▪ demograficzne; ▪ ekonomiczne; ▪ gospodarcze; ▪ światopoglądowe; ▪ polityczne ▪ naukowe ; ▪ artystyczne; ▪ kontekstualne

▪ **Czynniki fizjonomiczne.** (w tym podrozdziale autorka kontynuuje wyjaśnieni: *podstawy kategorii czynników fizjonomicznych stanowią: fizjologiczno-psychologiczną interpretację architektury Bruno Zeviego oraz klasyfikacja biologicznych potrzeb użytkownika, autorstwa Barbary Brukalskiej, (...) Sylwetka, motoryka oraz zmysły człowieka determinują parametry bezpiecznej oraz funkcjonalnej przestrzeni.*) oraz ilustruje Rycinami; nr 14. *Humanoidalny kształt miasta Centuripe we Włoszech.* Oraz Rycina nr 15. *Metaboliczny i percepcyjny układ człowiek – środowisko*, opracowanie na podstawie badań Augustyna Bańki.

▪ **Czynniki psychiczne.** (*psychiczny odpowiada kondycji wewnętrznej jednostki oraz emocjom towarzyszącym przekształcaniu środowiska i jego odbiorowi*)

EMOCJE	WYWOŁYWANE	PRZEZ	PRZESTRZEŃ
NEGATYWNE	NEUTRALNE		POZYTYWNE
▪ lęk ;	▪ spokój ;		▪ przyjemność / radość :
▪ gniew ;	▪ nuda ;		▪ zachwyty / ekscytacja :
▪ niesmak / wstręt :	▪ ciekawość,		▪ nadzieja / optymizm
▪ przygnębienie,			

Tabela 5. Emocje wywoływane przez przestrzeń wg. badań Wojciecha Bonenberga

▪ **Czynniki demograficzne.** (kolejne wyjaśnienia autorki: *Demografia jest uzależniona, między innymi, od kwestii kulturowych oraz ekonomicznych pozostając jednym z istotnych czynników kształtujących przestrzeń* oraz ilustruj wykresem. Wykres 2. *Roczny odsetek ludności mieszkającej na obszarach miejskich określony w połowie roku, dane na podstawie: World Urbanization Prospects 2018 opracowywane przez Department of Economic and Social Affairs populations Dynamics. Department of Economic and Social Affairs, 2018*)

▪ **Czynniki ekonomiczne.** (pada wyjaśnienie: *architektura jako jedna z gałęzi gospodarki jest kształtowana przez czynniki ekonomiczne*).

▪ **Czynniki polityczne.** (**uzupełnienie:** *obiekty realizowane ze środków publicznych współkształtują krajobraz architektoniczny.* ARCHITEKTURA MANIFEST zorientowana na interes władzy ▪ ARCHITEKTURA SPOŁECZNA zorientowana na interes społeczny)

▪ **Czynniki światopoglądowe.** (pomiędzy architekturą a kulturą występuje sprzężenie zwrotne, obie kategorie wzajemnie na siebie wpływają. ▪ **Czynniki naukowe,** ▪ **Czynniki artystyczne,** ▪ **Czynniki kontekstualne.**

▪ *Rozwój nauki w szczególny sposób wpływa na możliwości kształtowania przestrzeni* ▪ *Architektura interpretowana jako sztuka użytkowa jest efektem działania artysty* Rycina 16. ▪ *Zestawienie wstępnego szkicu Muzeum Guggenheima w Bilbao autorstwa Franka Gehrego (linia przerywana z sylwetką zrealizowanego budynku (linia ciągła).*

SPEKTRUM POSTAW WOBEC KONTEKSTU PRZESTRZENNEGO	
IGNORANCJA	KONTYNUACJA
▪ świadomy brak odniesień do kontekstu	▪ adaptacja zastanych zasad do nowych elementów
▪ wprowadzenie nowych zasad osłabia dotychczasowy porządek	▪ kontynuacja wzmacnia dotychczasowy porządek

Schemat 4. Spektrum postaw wobec kontekstu przestrzennego, opracowanie autorki.

• 3. Czynniki architektoniczne.

3.1. Postawy merytoryczne klasyfikacji – teorie organizacji przestrzeni.

Architektoniczne czynniki przestrzeni :

▪ *morfotektoniczna -odnoszące się do przegród, ▪omorfotektoniczne -odnoszące się do wydzielonych przestrzeni*
Doktorantka ilustruje CZYNNIKI KOMPOZYCJI ARCHITEKTONICZNEJ WITRUWIUSZA. Witruwiańskie ordynato.Disp
sito, symestria, eurytmia, decor oraz distributio pozostają wciąż aktualne. Rycina 17. *Schemat powiązań pomiędzy*
elementami organizacji przestrzeni w ujęciu Witruwiusza, Bruno Zeviego oraz Francisca O.K. Ching, opracowa -
nie autorki..

3.2.▪ Czynniki morfotektoniczne.

Architektoniczne, morfotektoniczne czynniki kształtujące przestrzeń:

▪substancja; ▪informacja /*Architektura rozumiana jako proces wydzielania przestrzeni wy-*
maga przegród, których celem jest regulacja relacji przestrzennych tak aby służyły przewidzianym funkcjom.
Wśród bodźców sensorycznych w kontekście przestrzennym, decydujące są działające na odległość, bodźce słu-
chowce oraz wzrokowe. (ilustracje dołączone przez autorkę w tym podrozdziale :Rycina 19. Przegrody przyzie-
mnne i nieprzeziernie o przepływ bodźców, opracowanie autorki, Ryc. 20.Zakres widoczności z wybranego punk-
tów The Gloss House Philipa Johnsona, na podstawie<https://theglasshouse.org/learn/architcreldrawings/>
Ryc. 21.ilustracja A,B Wolкера, czasopismo /*Life*, numer: *Real Estate* numer; rok 1909, źródło: [https://www.Ar-](https://www.Architakescom/?p=1687)
[chitakescom/?p=1687](https://www.Architakescom/?p=1687) Rycina 22. oraz Rycina 23./ *przestrzeń niezdefiniowana, przestrzeń częściowo zdefinio -*
wana oraz przestrzeń zdefiniowana poprzez sugerowany podział przestrzeni od interpretacji, oprac. autorki.

3.3. Czynniki amorfotektoniczne.

Architektoniczne amorfotektoniczne czynniki kształtujące przestrzeń:

▪ Organizacja; ▪ Admitancja; ▪ Kompozycja ▪ proporcja ▪ Transfiguracja; ▪ Transformacja ▪
▪ **Organizacja – chronologiczna-----symultaniczna** *Układ chronologiczny występuje w strukturach przestrze-*
nnych o zamkniętej i nieelastycznej strukturze zewnętrznej. Rycina 24. Organizacja przestrzeni: przykłady.
▪ **Kompozycja. – zwarta -----rozproszona** Rycina nr.26 Fragment mapy Rzymu (...), Rycina 27 Model Pla-
nu Voisin dla Paryża Le Corbusiera wystawa w Nouveau Esprit w 1925 r.
▪ **Proporcja – Jednoraka-----Wieloraka**, Rycina 28, Osiedle Nowy Nikiszowiec [2018-2021]
▪ **Transfiguracja, Stabilna -----Mobilna** Rycina 29.
▪ **Transformacja, Nieprzekształcalna - Przekształcalna.** Rycina 30. *Sharifi-ha House* autorstwa Next Office - Alireza
Toghabani, A/a-budynek w pozycji zamkniętej, B/b- w pozycji zamkniętej, otwierającej i otwartej. C/c- pozycji częściowo
w otwartej, częściowo zamkniętej, opracowanie autorki na podstawie materiałów fotograficznych i schematów. udostęp-
nionych przez Next Office- Alireza Toghabani.

4.SCHEMAT BADAWCZY ▪ Czynniki architektoniczne kształtują relacje w systemach przestrzennych.

(Konsekwencją przyjętej tezy jest wyodrębnienie przedmiotu.). Rycina 31.wg. badań autorki . (rozdział II.)

Przed rozdziałem Rycina 32. „*Zabawy dziecięce*” z roku 1560, autor: Pieter Bruegel, szczegóły: Rycina 34 (str. 106 w pracy)

■ ROZDZIAŁ III. Dzieci w śródmiejskiej wielorodzinnej zabudowie mieszkalnej.

Rycina 32. „*Zabawy dziecięce*” z roku 1560, autor: Pieter Bruegel, szczegóły: Rycina 34 (strona 106 w pracy).

• 1. Wyodrębnienie i ukształtowanie miejskich przestrzeni dla dzieci.

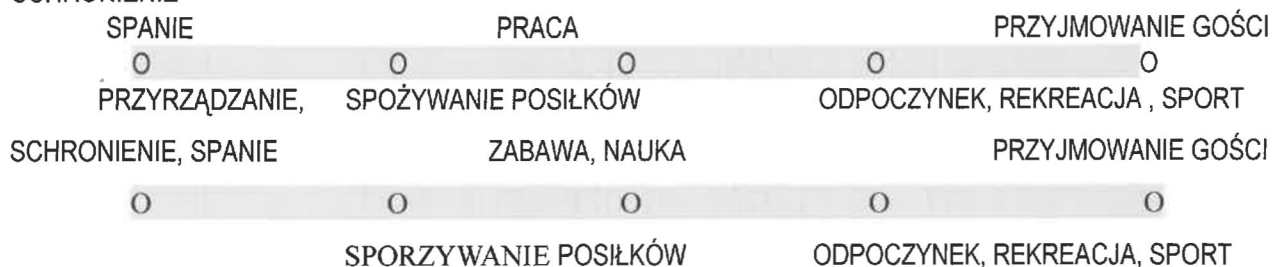
- Pojęcie przestrzeni zamieszkiwania dzieci;
- Genezę miejskich przestrzeni dla dzieci
- Metody kształtowania miejskich przestrzeni dla dzieci

1.1.Pojęcie przestrzeni zamieszkiwania dzieci.

Na wstępie do kolejnego rozdziału *Części analitycznej dysertacji* doktorantka przypomina genezę miejskich
przestrzeni dla dzieci, wyjaśniając że *stanowi w głównej mierze - historię ogrodów i placów zabaw, która*
jest uproszczeniem, zwłaszcza w kontekście pojęcia zamieszkiwania. Podział
doby na pracę, czas wolny oraz sen to podstawowy schemat, w ramach którego

występują także inne czynności; prace domowe, higiena osobista, przyrządanie oraz spożywanie posiłków, zakupy, czas spędzony w drodze.

SCHRONIENIE

Rycina 33. Ewolucja czynności określających stan zamieszkiwania dorosłych (góra) oraz dzieci (dół) na podstawie badań Grzegorza Nawrota.

1.2. Geneza wyodrębnienia miejskich przestrzeni dla dzieci.

Proces zapoczątkowały pojedyncze założenia przestrzenne o zasięgu miejskim, np., „ogrody jordanowskie”] następnie przestrzenie dla dzieci pojawiły w towarzystwie placówek przedszkoli oraz szkół. Wyodrębnienie przestrzeni dla dzieci w ramach zabudowy mieszkalnej nastąpiła w ostatniej kolejności.

▪Motoryzacja a proces wyodrębnienia przestrzeni dla dzieci.

Rozwój motoryzacji oraz rozpowszechnienie modernistycznej urbanistyki stały się jednymi z przyczyn powstawania placów zabaw; stanowiących wydzielane strefy funkcjonujące poza niedostępnym środowiskiem miejskim

▪Metody kształtowania miejskich przestrzeni dla dzieci.

Doktorantka uzupełnia tekst dwoma formami wyjaśniającymi; Tabela 11. Podział przestrzeni dla dzieci ze względu na nazewnictwo (opracowanie autorki), oraz Rycina 35. Plac zabaw dla dzieci „Statek z opon” w Dostenbur-netgemiddenstroat w Amsterdamie, 1974, źródło <http://hdl.handle.net/10648/oc546528—d0b4-102d-bc18-003048976d84>, autor; Bert verhhoeff/Fotocollertie Aneto, na prawach licencji CCO., Rycina 36. Plac zabaw dla dzieci na Jodenbreestroat w Amsterdamie 1973 r.

▪ Prawny kontekst kształtowania placów zabaw.

Bieżący, prawny kontekst kształtowania placów zabaw w Polsce można interpretować według czterech podstawowych aspektów;

▪definicji placu zabaw ▪nakazu projektowania ▪warunków realizacji ▪wykończenia i wyposażenia

Tabela 12. Prawny kontekst kształtowania placów zabaw w Polsce, opracowanie autorki na podstawie, Prawo Budowlane, Rozporządzenie, Nałęcz i inni, 2020 strony 38-39.

• 2. Klasyfikacja miejskich przestrzeni dla dzieci.

Badania zagadnienia zabudowy wielorodzinnej w kontekście przestrzeni zamieszkiwania dla dzieci zostały przeprowadzone w oparciu o analizy:

▪kontekstu zamieszkiwania dzieci w zabudowie wielorodzinnej; ▪kryteriów klasyfikacji ▪rodzajów przestrzeni dla dzieci w zabudowie wielorodzinnej (z uzupełnieniem w tabeli 13. Klasyfikacja przestrzeni dla dzieci według kryterium miejsca oraz przeznaczenia, według badań autorki.

2.1. Kontekst kształtowania zabudowy wielorodzinnej.

▪ BUDYNKI MIESZKALNE ▪ JEDNORODZINNE

- mniejsze
- ekstensywne zagospodarowania terenu
- prywatna komunikacja
- prywatna przestrzeń
- bezpośrednie powiązanie z otoczeniem i przyrodą
- prosta struktura prywatności

▪ WIELORODZINNE

- większe,
- intensywne zagospodarowanie terenu
- współdzielona komunikacja
- współdzielona przestrzeń
- złożone powiązanie z otoczeniem i przyrodą
- złożona struktura prywatności

Tabela 14. Stereotypowe cechy budynków mieszkalnych jedno – oraz wielokondygnacyjnych, opracowanie autorki na podstawie badań Wacława Serugi

▪ **Typologia zabudowy wielorodzinnej.**

Autorka przypomina: *Pomimo wieloznacznego charakteru miejskości, zabudowę mieszkalną wielorodzinną daje się kategoryzować pod względem kryteriów kontekstu, kompozycji, komunikacji, oraz dyspozycji.*

KRYTERIUM	TYP ZABUDOWY MIESZKALNEJ :
KONTEKSTU	▪ śródmiejska, ▪ podmiejska, ▪ wiejska,
KOMPOZYCJI	▪ zwarta / kwartałowa, ▪ rozproszona,
KOMUNIKACJI	▪ bezklatkowa, ▪ klatkowa, ▪ galeriowa, ▪ korytarzowa, ▪ kombinowana,
DYSPOZYCJI	▪ własnościowa, ▪ najmowana ▪ spółdzielcza ▪ czynszowa ▪ socjalna

Tabela 15. Typy zabudowy mieszkalnej wielorodzinnej ze względu na kryterium kontekstu kompozycji, komunikacji, wewnętrznej oraz formy dyspozycji na podstawie opracowania Petera Neuferta.

▪ **Kompozycja zabudowy.**

Forma oraz wynikający z niej sposób użytkowania pozakubaturowych przestrzeni mieszkalnych w śródmiejskiej zabudowie wielorodzinnej jest uzależniona od sposobu zagospodarowania terenu, czyli amorfotektonicznego czynnika kompozycji. Rycina 37. Przestrzeń poza kubaturowe : otaczająca i otoczona opracowanie autorki. Rycina 38. Cechy przestrzeni zewnętrznych w zabudowie śródmiejskiej, opracowanie autorki. na podstawie badań Davida Sima.

2.2. Kryteria klasyfikacji.

Klasyfikacja przestrzeni dla dzieci w zabudowie wielorodzinnej została przeprowadzona w oparciu o kryteria: ▪ przeznaczenia, ▪ prywatności, ▪ kubaturowości,

▪ **Kryterium przeznaczenia. ▪ Kryterium prywatności ▪ Kryterium kubaturowości ▪**

▪ *Kryterium przeznaczenia definiuje dostępność dla dzieci, przestrzeni występującej w ramach budynków wielorodzinnych oraz ich otoczenia.*

▪ *Kryterium prywatności stanowi jedną z determinant warunkujących sposób użytkowania przestrzeni mieszkalnej.*

▪ *Klasyfikacja przestrzeni zamieszkiwania w zabudowie wielorodzinnej pod względem kryterium kubaturowości pozwala na zdefiniowanie oraz analizę zagadnienia ich wzajemnych relacji.*

2.3. Rodzaje przestrzeni dla dzieci w zabudowie wielorodzinnej. ▪ Kubaturowe przestrzenie dla dzieci ▪ Poza kubaturowe przestrzenie dla dzieci. ▪ Przestrzeń zamieszkiwania dzieci w zabudowie wielorodzinnej stanowi złożoną strukturę składającą się z kubaturowych, pozakubaturowych prywatnych i publicznych elementów przestrzennych.▪

● **3. Potrzeby przestrzenne dzieci.▪ 3.1. Rozwój fizyczny.▪ 3.2. Rozwój psychiczny.▪ 3.3. Rozwój poznawczy.** Doktorantka zamieszcza Tabelę 20. Potrzeby przestrzenne dziecka w kontekście etapów rozwoju fizycznego. Tabelę 21. Potrzeby przestrzenne dziecka w kontekście etapów rozwoju psychicznego, oraz Tabelę 22. Potrzeby przestrzenne dziecka w kontekście etapów rozwoju poznawczego.

▪ **3.4. Wnioski.** *Wnioski z analiz przestrzeni dla dzieci w śródmiejskiej, wielorodzinnej zabudowie mieszkalnej składają się na drugą - tezę cząstkową - pracy.*

przed Rozdziałem IV. Wyodrębnienie metod systemowej kwalifikacji. Rycina 41. Grafika. Wyodrębnienie metod systemowej kwalifikacji, (str. 147)

■ ROZDZIAŁ. IV. Wyodrębnienie metod systemowej kwalifikacji.

● 1. Przedmiot badań. *Doktorantka przedstawia program badań. Wyodrębnienie przedmiotu badań zostało zrealizowane w oparciu o przestrzenne potrzeby dzieci wynikające z procesów rozwoju psychicznego, fizycznego oraz poznawczego.*

1.1. **Integralność kubaturowych oraz pozakubaturowych przestrzeni zamieszkiwania.** *W kontekście badań przestrzeni mieszkalnej dla dzieci, kryterium integralności przestrzeni kubaturowych oraz poza kubaturowych znajduje uzasadnienie w koncepcjach percepcji: ▪ przestrzeni oraz miejsc Yi -Fu Tuana ▪ globu oraz sfery Tima Ingolda,*

Koncepcja przestrzeni oraz miejsc. MIEJSCE

PRZESTRZEŃ

domostwo ▪ sąsiedztwo ▪ okolica ▪ miasto ▪ region ▪ kraina ▪ świat

Rycina 43. Postrzeganie środowiska na podstawie teorii przestrzeni oraz miejsc Yi Fu Tuana

▪ **Koncepcja globu oraz sfery.** *W badaniach zabudowy mieszkalnej oraz korelacji pomiędzy lokalami mieszkalnymi a terenem zewnętrznym, koncept określa dwie perspektywy percepcyjne użytkownika: ▪ glob - przestrzeń zewnętrzną postrzegana z perspektywy mieszkania jest niedostępna lub odseparowana, nie służy celom zamieszkiwania ▪ sfera- przestrzeń wewnętrzną oraz zewnętrzną są postrzegane jako integralna całość służąca celom zamieszkiwania [Tabela 23. Relacje kubaturowych oraz pozakubaturowych przestrzeni mieszkalnych na podstawie koncepcji przestrzeni i miejsc Yi Fu Tuana oraz globu i sfery Tima Ingolda.*

▪ **Rola przestrzeni kubaturowych oraz pozakubaturowych.**▪

rozwnięcie funkcji

BUDYNEK MIESZKALNY---uzupełnienie funkcji ---PODWÓRKO

--obsługa funkcji Rycina 45. Rodzaje pozytywnych relacji budynek mieszkalny – podwórko, opracowanie autorki.

▪ **Rola percepcji zmysłowej w kształtowaniu relacji przestrzennych.** (Wyjaśnienie badacza: *W kontekście funkcjonowania w środowisku przestrzennym, kluczowy jest parametr odległości, Kryterium odległości pozwala na podział zmysłów na dwie grupy: ▪ zmysły pośrednie -działające na odległość: wzrok, słuch, powonienie, zmysł temperatury.*

▪ **Wnioski** ▪ *Umiejętność przekazywania komunikatów stanowi podstawowe narzędzie badawczego poprzez określenie jakości komunikacji dla zmieniającego się dystansu pomiędzy mieszkaniem a pozakubaturową przestrzenią.*

1.2. **Kształtowanie złożonej struktury prywatności.** ▪ *Kształtowanie struktury prywatności w ramach zabudowy wielorodzinnej odpowiada drugiej z wyodrębnionych potrzeb przestrzennych dzieci:*

2. **Potrzeba strefowania struktury prywatności przestrzeni zamieszkiwania umożliwiającą realizację czynności samodzielnych oraz grupowych.**

Wektorowe przyswajanie przestrzeni. ▪ *Doktorantka w pracy przekazuje - Wskazania Christian'a Norberga -Schulz'a -egzystencja dziecka opiera się o system przestrzenny składający się z ▪ centrum -- reprezentującego bliskość i miejsce: ▪ kierunku - reprezentującego ciągłość,*

▪ terenu -- reprezentującego strefy i ograniczenia (Ryciny nr; 47 oraz 48).

▪ **Strefowanie prywatności w zabudowie wielorodzinnej.** Rycina 49. Spektrum prywatności w zabudowie mieszkalnej Wielorodzinnej. Opracowanie autorki.

▪ **Wnioski, Zapowiadający się doskonały badacz – zaznacza :** *Aktawistyczna, egocentryczna percepcja rzeczywistości przestrzennej dzieci narzuca wektorowy sposób eksploatacji najbliższego środowiska zamieszkiwania. Dom będący ostoją rodzinnego bez pieczeństwa stanowi równocześnie początek z którego następuje stopniowe poznawanie otoczenia.*

1.3. **Kształtowanie kompilacyjnych przestrzeni zamieszkiwania.** (Doktorantka uzupełnia trzecią wyodrębnioną

▪ **potrzebę :** 3. *Potrzeba realizacji części aktywności dzieci w sferze wirtualnej*

Zamieszkiwanie kompilacyjne. ▪ W kontekście zamieszkiwania dzieci, koncepcja, przestrzeni kompilacyjnej odnosi się do aspektów nauki, zabawy oraz kontaktów społecznych (...) Mieszkanie kompilacyjne stanowi syntezę elementów naturalnych oraz elementów kulturowych.

▪ **Przestrzeń wirtualna.** ▪ Pojawienie się technologii wirtualnej rzeczywistości rozszerzył oraz zaburzając dotychczasową ciągłość czasoprzestrzeni. a pierwotną przestrzeń zamieszkiwania o nową płaszczyznę, przeobrażając procesy zamieszkiwania na poziomie funkcjonalnym.

▪ **Zamieszkiwanie w sferze wirtualnej o percepcja zmysłowa.** ▪ Wyodrębniono pięć typów przestrzeni umożliwiających eksploatację przestrzeni wirtualnej na różnych poziomach immersji, pozwalających na określenie potencjału kompilacji przestrzeni zamieszkiwania:

- A - doskonały – przeznaczony na potrzeby immersyjnej eksploatacji cyberprzestrzeni,
- B – dobry, - możliwy do zaadoptowania na potrzeby immersyjnej eksploatacji cyberprzestrzeni
- C – zadowalający - odpowiedni dla nieimmersyjnej aktywności w przestrzeni wirtualnej
- D – ograniczany - odpowiedni dla aktywności w sferze wirtualnej przy użyciu urządzeń mobilnych
- E - niedostateczny – nieodpowiedni dla eksploatacji przestrzeni wirtualnej

▪ **Przestrzeń wirtualna a przestrzeń fizyczna.** Wyjaśnienie doktorantki: Niezależność przestrzeni wizualnej od realiów przestrzeni rzeczywistej jest do pewnego stopnia pozorna. (...) W programie użytkowym mieszkań mogą występować następujące rodzaje przestrzeni umożliwiające aktywność w przestrzeni wizualnej; « specjalne pomieszczenia do aktywności w sferze wirtualnej - pokoje gier, pokoje rozrywki, pomieszczenia pracy, i nauki zdalnej; « pomieszczenia przeznaczone do między innymi do aktywności w sferze wirtualnej - pokoje dziecięce, gabinety, sypialnie, pokojeienne; « pomieszczenia możliwe do adaptacji na potrzeby aktywności w sferze wirtualnej - kuchnie jadalnie, ogrody zimowe, loggie, balkony, tarasy, « pomieszczenia służące funkcjom mieszkalnym umożliwiające korzystanie z urządzeń mobilnym; - toalety łazienki, pomieszczenia komunikacji; « strefy bez możliwości użytkowania urządzeń mobilnych –pomieszczenia mokre, pomieszczenia saun,

« **Wnioski ;** W przeprowadzonych badaniach uwzględniono potencjał kompilacji rozumiany jako możliwość użytkowania poszczególnych stref struktur mieszkalnych jako przestrzeni dla aktywności w równoległej rzeczywistości wirtualnej na różnych poziomach immersji

1.4.Narzędzie badawcze. Doktorantka, wyjaśnia : Zgodnie z ustaleniami na wyniki badań składają się oceny cząstkowe obejmujące zagadnienia wynikające z potrzeb przestrzennych dzieci :

« złożoności strukturalnej, « relacji przestrzennych, « potencjału kompilacji, W poszczególnych kryteriach zastosowano wskaźniki literowe A, B, C, D, i E z przypisanymi oraz wyjaśnionymi w projekcie formularza badawczego wartościami punktowymi. **Formularz badawczy.**

OCENA JAKOŚCI JAKOŚCI PRZESTRZENI MIESZKALNEJ DLA DZIECI

MIESZKANIE	I	TYP m			I	Σ m /m										
I Rysunek sytuacyjny i przekrój oraz rzut badanego - ukazujące lokalizację badanego mieszkania																
I	ZŁOŻONOŚĆ STRUKTURALNA				I	Σ m										
STRUKTURA																
PRYWATNOŚĆ	I	PRYWATNA,	I	PÓPRYWATNA	I	PÓLPUBLICZNA	PUBLICZNA	I	2/ 3 / 4							
		-----	-----	-----	-----	-----	-----	I								
		MIESZKANIE	np. BALKON		np. ATRIUM x 2		np. CHODNIK	I								
		-----	-----	-----	-----	-----	-----	I								
TYP. PRZESTRZENI	I	KUBATUROWA			I	POZAKUBATUROWA		I	® 2							
CZYNNIKI ARCHITEKTONICZNE KSZTAŁTUJĄCE PRZESTRZEŃ:																
MORFOTECHTONICZNE					I	AMORFOTECHTONICZNE										
Substancja	I	informacja	I	organizacja	I	administracja	I	kompozycja	I	propozycja	I	proporcja	I	transfiguracja	I	transformacja

Tabela:26. Formularz badawczy, opracowanie autorki. ▪ **Objaśnienia formularza.**

« **Potencjał kompilacji.**

▪ **Weryfikacja wyników. Wyjaśnienie autorki:** *Celem opracowanego narzędzia badawczego jest ocena jakości przestrzeni mieszkalnej dla dzieci ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań dotyczących relacji przestrzennych występujących w ramach systemu służącym zamieszkiwaniu.*

• **Podmiot badań.**

▪ **Katowice. W zakresie historii (wyjaśnia doktorantka)** dotyczącym Śródmieścia, Andrzej Grzybowski wyróżnia cztery istotne okresy ;

▪ **lata 1830 -1914** - okres krystalizacji struktury urbanistycznej pod zarządkami prezydenta miasta Wilhelma Grundmanna oraz Richarda Holze,

▪ **lata 1922 -1939** - okres budowy południowego, modernistycznego centrum pod zarządkami wojewody Michała Grażyńskiego,

▪ **lata 1965 - 1975** - rozwój centrum w kierunku północnym pod przewodnictwem ówczesnego wojewody Jerzego Ziętka,

▪ **lata 1990 - 2018** - okres obejmujący budowę Strefy Kultury

Rycina 51. Mapa *Topographie zur Flötzkarte des Oberschleschen Stelinkahlenbeckens, nr 33 sect. Banhhof Katowitz 1903*, Wyższy Urząd Górniczy we Wrocławiu (koennigl. Oberbergamt zu Breslau). źródło :zasoby Muzeum Śląskie w Katowicach (str. 181)

Rycina 52. Plan wielkich Katowic z roku 1937 z zaznaczeniem obecnego obrysu śródmieścia, opracowanie autora na podstawie mapy historycznej (str. 182)

Wykres 3.1. Liczba obiektów oddanych do użytku w latach 1510-2015, dane obejmują budynki istniejące, dzięki uprzejmości Medialab, (str. 184)

Rycina 53. Struktura zabudowy Katowic na tle historycznym, na podstawie projektu „*Budynki Katowic*”, dzięki uprzejmości Medialab, (str. 185)

▪ **Architektura mieszkalna. Wybrane przykłady przez autorkę :** *Przebieg historii Katowic spowodował, że : Architektoniczne wizytówki miasta to w dużej mierze mieszkalne obiekty wielorodzinne. Są to między innymi :*

▪ *zabudowa osiedli Olszowiec oraz Nikiszowiec projektu Emila i Georga Zilmanów*

▪ *budynek Drapacza Chmur autorstwa Tadeusza Kozłowskiego*

▪ *Superjednostka zaprojektowana przez Mieczysława Króla*

▪ *oraz zabudowa Osiedla Tysiąclecia czy budynki Gwiazdy z Osiedlam Walentego Rozdzieńskiego oraz duet Henryk Buszko i Aleksander Franta*

Rycina 54. Charakterystyczne budynki mieszkalne Katowic (fotografie autorki, str. 186)

▪ **Demografia. Wyjaśnienie doktorantki:** *Na terenie Śródmieścia występują (..) funkcje usługowe, handlowe, biurowe, administracyjne*

▪ **Przestrzeń dla dzieci. Autorka informuje:** *Obecnie w Śródmieściu funkcjonują cztery place zabaw o charakterze publicznym, zlokalizowane na Placu Augusta Hlanda, Placu Andrzeja, Placu Wolności oraz Rynku. Rycina 55 Ogród Jordanowski w Katowicach przy ul. Kościuszki, fotografia autorki str. 189)*

2.2. Śródmieście. *Granice Śródmieścia są zdefiniowane przez przedstawioną Rycinę nr 56, (str. 190)*

▪ **od północy** - *linię ulicy Chorzowskiej oraz alei Walentego Rozdzieńskiego*

▪ **od wschodu** - *ulice Jerzego Dydy – Gracza, Konstantyna Damrata oraz Francuską*

▪ **od południa** - *autostradę A 4*

▪ **od zachodu** - *tory kolejowe oraz ulice Marii Geppert–Mayer oraz Grudmann’a*

Rycina 56. Obszar śródmiejski Katowic – układ komunikacyjny oraz struktura zabudowy.(str.190).

▪ **Prawo miejscowe.** *Rozwój dzielnicy Śródmieście jest zdefiniowany przez obowiązujące oraz planowane Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego. Rycina 52. Obszar śródmiejski Katowic – pokrycie terenu Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego, opracowanie autorki.*

▪ **Ukształtowanie zabudowy.** *Doktorantka wyjaśnia – Dominująca kompozycja zabudowy Śródmieścia jest ukłaa zwarty. Rycina 58. Obszar śródmiejski Katowic – zwartość struktury zabudowy, opracowanie autora (str. 192)*

▪ **Rozwój.** *Sumaryczna liczba obiektów objętych badaniami obejmuje 5 założeń mieszkalnych występujących na terenie kotłowni obejmującym całą dzielnicę Śródmieście. Rycina 59. Inwentaryzacja ubytków Śródmieścia Kato-*

wic, rok 2013, opracowanie Sary Sacały. (str. 193). Rycina 60. Obszar śródmiejski Katowic – struktura zabudowy na tle historycznym, opracowanie autorki na podstawie projektu *budynki Katowic*, dzięki uprzejmości Medialab. (str. 194).

2.3. Budynki objęte badaniami.

Wybrane przez doktorantkę do badań sześć obiektów spełniających kryteria :

- **1. LOKALIZACJA:** -obszar śródmiejski Katowic, ▪ **2. FUNKCJA:** - zabudowa mieszkalna , wielorodzinna,
- **3. OKRES :** -obiekty zrealizowane w latach 2015 – 2022.

▪ ▪ **Budynki objęte badaniami:**

1. Unikato, 2. Villa Moderna, 3. Dom przy Filharmonii, 4. Sokolska 30 Towers 5. Nova Mikołowska, 6. Apartamenty Barbary

Rycina 51. Obszar śródmiejski Katowic – obiekty objęte badaniami, opracowanie autorki na podstawie <https://bip.katowice.eu/strona.aspx?idr-99108&MENU=770>.

Podsumowanie. Doktorantka przypomina że podmiot badań stanowią budynki wielorodzinne oddane do użytku w okresie 2015 – 2022.

● 3. KRYTERIA BADAWCZE.

▪ **3.1. Środowiskowy charakter badań. Założenie badawcze autorki w pracy doktorskiej:**

Ukształtowanie struktury architektonicznej obiektu decyduje o funkcjonalności systemu przestrzennego dla czynności określających stan zamieszkiwania, umożliwiające realizację codziennych aktywności dzieci.

▪ **3.2. Dwukierunkowy tok badań. Przeanalizowano parametry: kierunku, kontaktu oraz dystansu, pozwalające na ocenę jakości przestrzeni zamieszkiwania pod względem jej przystosowania do potrzeb dwóch grup użytkowników.**

▪ **3.3. Zakres badań ogólnych i szczegółowych. Badania przeprowadzone przez doktorantkę w oparciu o dwa zakresy merytoryczne:** ▪ *badania ogólne – dotyczące budynku wraz z zagospodarowaniem terenu*
▪ *badania szczegółowe – dotyczące struktury mieszkalnej, rozumianej jako system składający się z mieszkań oraz przeznaczonych terenów prywatnych i wspólnych, kubaturowych oraz pozakubaturowych*

▪ **3.4. Selekcja mieszkań objętych badaniami. Autorka wyjaśnia:** *Na potrzeby badań przyjęto wskaźnik dwóch opiekunów na sypialnię dwuosobową i następnie, po jednym dziecku na każdą kolejną sypialnię. Współczynnik odpowiada przyjętym standardom oraz wymogom zapewnienia prywatności dla każdego mieszkania. (...) oraz uzupełnia: Selekcja jest poddyktowana zachowaniem wysokich standardów jakościowych badanych systemów przestrzennych Tabela 27. Selekcja mieszkań objętych badaniami ze względu na parametr liczby sypialni oraz powierzchni na mieszkańca. [-minimalna powierzchnia mieszkania może wynosić 25 m²]*

▪ **3.5. Elementy wykluczone z badań. Doktorantka dodatkowo informuje** *Z analiz wykluczono mieszkania niespełniające odpowiednich standardów powierzchniowych (podanych w Rozdziale IV.3.4. Selekcja mieszkań objętych badaniami, str. 200) Badania przestrzeni zamieszkiwania dla dzieci, rozumianej jako złożony system przestrzenny obejmujący zagadnienia:*
▪ *złożoności strukturalnej, ▪ relacji przestrzennych, ▪ potencjału kompilacji, ▪ czynników architektonicznych kształtujących przestrzeń,*
● *w badaniach nie uwzględniono: ▪ czytelności oraz prawidłowości rozwiązań funkcjonalnych ▪ czytelności oraz prawidłowości rozwiązań formalnych, ▪ aranżacji oraz wyposażenia przestrzeni kubaturowych, ▪ aranżacji oraz wyposażenia przestrzeni poza kubaturowych, ▪ parametrów nasłonecznienia, ▪ rozwiązań konstrukcyjnych, ▪ rozwiązań technologicznych, ▪ standardów wykończenia.*

przed Rozdziałem V. *Badania współczesnych realizacji w Katowicach*, Rycina 63. Grafika *Badania współczesnych realizacji w Katowicach*. Opracowanie autorki.

■ ROZDZIAŁ V. Badania współczesnych realizacji w Katowicach.

● 1. BADANIA JEDNOSTKOWE.

▪ **Wyselekcjonowane obiekty.** Rycina 65. Obszar śródmiejski Katowic – obiekty objęte badaniami opracowanie autorki, na podstawie <https://bip.katowice.eu/strona.aspx?idr=99108&menu=770>

Rycina 56. Budynki objęte badaniami, fotografie autorki.

● **1.1. Unikato.** Rycina 68, Unikato, fotografia autorki.

BUDYNEK: UNIKATO. ADRES: ul. Koszarowa 1, 40-069 Katowice,

PROJEKT: : KWK PROMES Robert Konieczny, INWESTOR: Multivilla, REALIZACJA : 2017,

POWIERZCHNIA TERENU: 451 m², POWIERZCHNIA UŻYTKOWA: 1310 m², KUBATURA: 7657 m³
KONDYGNACJE NAZIEMNE + PODZIEMNE: 7 + 0, LICZBA KONDYGNACJI MIESZKALNYCH 4,
SUMARYCZNA LICZBA MIESZKAŃ 16, LICZBA MIESZKAŃ NA KONDYGNACJI 4, LICZBA MIESZKAŃ Z MIN M3 8 [50 %]
LICZBA BADANYCH TYPÓW MIESZKAŃ 4, Σ LICZBA MIESZKAŃCÓW BUDYNKU 40, POWIERZCHNIE WSPÓLNE -133,2 m²
Rycina 68. Kontekst Unikato - ◀ lokalizacja budynku w Śródmieściu, ◀ otoczenie budynku w promieniu - 300 m
▪ Architektoniczne analizy systemu przestrzennego obiektu⁵ ▪ Struktura mieszkań⁶ ▪ Analiza struktur mieszkalnych
▪ Podsumowanie wyników badań Unikato⁸

• **1.2. Villa Moderna.** Rycina 71, Villa Moderna, fotografia autora.

BUDYNEK: VILLA MODERNA., ADRES: ul. Skłodowskiej-Curie 44, 40-061 Katowice
PROJEKT : ARKAT DIETER PALETA S.C, INWESTOR: PROJEKT SKI SKŁODOWSKA 44 SP. Z.O.O.
PROJEKT: 2017, REALIZACJA: 2017-2019, POWIERZCHNIA TERENU: 532 m², POWIERZCHNIA UŻYTKOWA 1870,66 m²
KUBATURA: 7142,72 m³, KONDYGNACJE NAZIEMNE + PODZIEMNE: 7+1, KONDYGNACJE MIESZKALNE 6,
CAŁKOWITA LICZBA MIESZKAŃ: 15, LICZBA MIESZKAŃ NA KONDYGNACJI 2,5, LICZBA MIESZKAŃ Z MIN M3 11 [-73%]
LICZBA BADANYCH TYPÓW MIESZKAŃ 5, Σ LICZBA MIESZKAŃCÓW BUDYNKU 47, POWIERZCHNIE WSPÓLNE 218,1 m²
Rycina 72. Kontekst Vili Moderna - ◀ lokalizacja budynku w Śródmieściu ◀ otoczenie budynku w promieniu - 300 m
▪ Architektoniczne analizy systemu przestrzennego obiektu⁹ ▪ Struktura mieszkań¹⁰ ▪ Analiza struktur mieszkalnych
▪ Podsumowanie wyników badań Villa Moderna¹²

• **1.3. Dom przy Filharmonii.** Rycina 75. Dom przy Filharmonii, fotografia autorki.

BUDYNEK: DOM PRZY FILHARMONII, ADRES: ul. Opolska 10, 40-084 Katowice
PROJEKT: LINIA Architekci, M.J. Bruzda spółka partnerska, INWESTOR: WAWEL SERVICE
REALIZACJA: 2019-2021, ODDANIE DO UŻYTKU: 2 kwietnia 2021, POWIERZCHNIA TERENU -1926 m², KUBATURA: 32150 m³
KONDYGNACJE NAZIEMNE + PODZIEMNE: 8+1, LICZBA KONDYGNACJI MIESZKALNYCH: 7, SUMARYCZNA LICZBA MIESZKAŃ:
LICZBA MIESZKAŃ NA KONDYGNACJI: 17, LICZBA MIESZKAŃ Z MIN M3 38 [-35%], LICZBA BADANYCH TYPÓW MIESZKAŃ: 11,
Σ LICZBA MIESZKAŃCÓW BUDYNKU 249, POWIERZCHNIE WSPÓLNE: -720,7 m²
Rycina 76. Kontekst Dom przy Filharmonii ◀ Lokalizacja budynku w Śródmieściu ◀ otoczenie budynku w promieniu - 300 m
▪ Architektoniczne analizy systemu przestrzennego obiektu¹³ ▪ Struktura mieszkań¹⁴ ▪ Analiza struktur mieszkalnych
▪ Podsumowanie wyników badań Dom przy Filharmonii¹⁶

• **1.4 Sokolska 30 Tower.** Rycina 89. Sokolska 30 Towers, fotografia autorki,

BUDYNEK: SOKOLSKA 30 TOWERS. ADRES: ul. Sokolska 30, 40-086 Katowice
PROJEKT: Wojciech Wojciechowski Architekt, INWESTOR: Grupa ATAL, PROJEKT: -2017, REALIZACJA: 2021

- ⁵ Rycina 69. Unikato – plan sytuacyjny, opracowanie autorki, Tabela.28. Czynniki architektoniczne kształtujące zabudowę, Unikato opracowanie autorki,
- ⁶ Rycina 70. Unikato- rzuty opracowanie autorki na podstawie materiałów KWK Promes. Tabela 29. Struktura mieszkań Unikato, opracowanie autorki,
- ⁷ Ocena jakości przestrzeni mieszkalnej dla dzieci: Czynniki architektoniczne kształtujące przestrzeń Zestawienia tabelaryczne strony 213, 214, 215, 215, 216
- ⁸ Tabela 30. Podsumowanie badań Unikato, Czynniki architektoniczne kształtujące przestrzeń zamieszkiwania. strona 217.
- ⁹ Rycina 73. Villa Moderna, plan sytuacyjny, opracowanie autorki, Tabela 31. Czynniki architektoniczne kształtujące zabudowę Vilii Moderny, opracowanie autorki
- ¹⁰ Rycina 74. Villa Moderna, rzuty kondygnacji mieszkalnych, opracowanie autorki na podstawie materiałów sprzedażowych, Tabela 3 Struktura mieszkań Vilii Moderna, opracowanie autorki
- ¹¹ Ocena jakości przestrzeni mieszkalnej dla dzieci, Czynniki architektoniczne kształtujące przestrzeń. Zestawienia tabelaryczne: str. 225, 226, 227, 228, 229.
- ¹² Tabela 33. Podsumowanie wyników badań Villa Moderna. Czynniki architektoniczne kształtujące przestrzeń zamieszkiwania. str. 23
- ¹³ Rycina 77. Dom przy Filharmonii, plan sytuacyjny, opracowanie autorki, Tabela 34. Czynniki architektoniczne kształtujące zabudowę Domu przy Filharmonii
- ¹⁴ Rycina 78. Dom przy Filharmonii, rzuty pięter +1/+5, opracowanie autorki na podstawie materiałów marketingowych, str. 235, Rycina 79. Dom przy Filharmonii, rzuty pięter +6/+7 oraz dachu użytkowego, opracowanie autorki na podstawie materiałów marketingowych, Tabela. 35. Struktura mieszkań. Domu przy Filharmonii, opracowanie autorki str. 237.
- ¹⁵ Ocena jakości przestrzeni mieszkalnej dla dzieci, Czynniki architektoniczne kształtujące przestrzeń, Zestawienia tabelaryczne stron 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253.
- ¹⁶ Tabela 36. Podsumowanie wyników badań Dom przy Filharmonii. Czynniki architektoniczne kształtujące przestrzeń zamieszkiwania str. 230

POWIERZCHNIA TERENU: -5437 m², KUBATURA: -134385 m³, KONDYGNACJE NAZIEMNE+PODZIEMNE 18+2,
LICZBA KONDYGNACJ MIESZKALNYCH 16, SUMARYCZNA LICZBA MIESZKAŃ 286, - LICZBA MIESZKAŃ NA KONDYGNACJI,
LICZBA MIESZKAŃ Z MIN. M3 80 [-28%], LICZBA BADANYCH TYPÓW MIESZKAŃ 34, Σ LICZBA MIESZKAŃCÓW BUDYNKU 727,
POWIERZCHNIE WSPÓLNE: - 614,4 m²

Rycina 81. Kontekst Sokolska 30 Tower. ◀ Lokalizacja budynku w Śródmieściu ◀ otoczenie budynku w promieniu -300 m
▪ Architektoniczne analizy systemu przestrzennego obiektu¹⁷ ▪ Struktura mieszkań¹⁸ ▪ Analiza struktur mieszkalnych¹
▪ Podsumowanie wyników badań Sokolska 30 Tower²⁰

• **1.5. Nova Mikołowska.** Rycina 87. Nova Mikołowska, fotografia autorki.

INWESTYCJA: NOVA MIKOŁOWSKA BUDYNEK B, ADRES: ul. Strzelecka i Raciborska, 40-074 Katowice
PROJEKT: PODSTAWSKI GROUP INWESTOR: ACTIV INVESTMENT sp. z o.o. PROJEKT: 2019, REALIZACJA: 2020-2022
POWIERZCHNIA TERENU: - 10 863 m², KUBATURA: 128072 m³, (oba etapy), KONDYGNACJE NAZIEMNE+PODZIEMNE: 6+1
LICZBA KONDYGNACJ MIESZKALNYCH: 6, SUMARYCZNA LICZBA MIESZKAŃ 187, - LICZBA MIESZKAŃ NA KONDYGNACJI,
LICZBA MIESZKAŃ Z MIN. M3: 30 [-15%], LICZBA BADANYCH TYPÓW MIESZKAŃ: 15, Σ LICZBA MIESZKAŃCÓW BUDYNKU: 40
POWIERZCHNIE WSPÓLNE: - 4051,8 m²

Rycina 88. Kontekst Nova Mikołowska, ◀ Lokalizacja budynku w Śródmieściu ◀ otoczenie budynku w promieniu -300 m
▪ Architektoniczne analizy systemu przestrzennego obiektu²¹ ▪ Struktura mieszkań²² ▪ Analiza struktur mieszkalnych¹
▪ Podsumowanie wyników badań Nova Mikołowska²⁴

• **1.6. Apartamenty Barbary.** Rycina 92. Apartamenty Barbary, fotografia autorki.

INWESTYCJA: APARTAMENTY BARBARY, ADRES: ul. Barbary 17, 40-052 Katowice..
PROJEKT: FRANTA GROUP, MACIEJ FRANTA, INWESTOR: P.B. DOMBUD S.A., PROJEKT: 2020, REALIZACJA 2020-2022
POWIERZCHNIA TERENU: -2898 m², KONDYGNACJE NAZIEMNE+PODZIEMNE: 6+1, LICZBA KONDYGNACJ MIESZKALNYCH: 5,
SUMARYCZNA LICZBA MIESZKAŃ: 54, LICZBA MIESZKAŃ NA KONDYGNACJI: 10,8, LICZBA MIESZKAŃ Z MIN. M3 42 [-78%]
LICZBA BADANYCH TYPÓW MIESZKAŃ: 20, Σ LICZBA MIESZKAŃCÓW BUDYNKU: 172, POWIERZCHNIE WSPÓLNE: - 501,0 m²

Rycina 93. Kontekst Apartamenty Barbary ◀ Lokalizacja budynku w Śródmieściu ◀ otoczenie budynku w promieniu -300 m
▪ Architektoniczne analizy systemu przestrzennego obiektu²⁵ ▪ Struktura mieszkań²⁶ ▪ Analiza struktur mieszkalnych¹
▪ Podsumowanie wyników badań Sokolska 30 Tower²⁸

• **2. ANALIZY PORÓWNAWCZE.** Doktorantka przystępuje do podsumowania efektów przeprowadzonych analiz w udziale procentowo zakwalifikowanych do badań mieszkań:

¹⁷ Rycina 82. Sokolska 30 Towers, plan sytuacyjny, opracowanie autorki, Tabela 37. Czynniki architektoniczne kształtujące przestrzeń zabudowy Sokolska 30 Tower, opracowanie autorki.

¹⁸ Rycina 83. Sokolska 30 Tower, rzuty pięter +2//+4 opracowanie autorki na podstawie materiałów marketingowych, Rycina 84. Sokolska 30 Tower, rzuty pięter +5//+7 opracowanie autorki na podstawie materiałów marketingowych, Rycina 85. Sokolska 30 Towers, rzuty pięter +8//+15, opracowanie autorki na podstawie materiałów marketingowych. Rycina 86. Sokolska 30 Towers, rzut pięter +16//+17, opracowanie autorki na podstawie materiałów marketingowych, Tabela 38. Struktura mieszkań Sokolska 30, Tower.

¹⁹ Ocena jakości przestrzeni mieszkalnej dla dzieci, Czynniki architektoniczne kształtujące przestrzeń, Zestawienia tabelaryczne: strony: 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299,

²⁰ Tabela 39. Podsumowanie wyników badań Sokolska 30 Tower. str. 300 -302.

²¹ Rycina 89. Nova Mikołowska, plan sytuacyjny, opracowanie autorki.. Tabela 40. Czynniki architektoniczne kształtujące zabudowę Nova Mikołowska, opracowanie autorki.

²² Rycina 90. Nova Mikołowska, rzuty, Piętro +1//+2/+3, PARTER, opracowanie autorki na podstawie materiałów marketingowych. Rycina 91. Nova Mikołowska, rzuty: PIĘTRO +4, PIĘTRO + 5, opracowanie autorki na podstawie materiałów marketingowych. Tabela 41. Struktura mieszkań Nova Mikołowska, opracowanie autorki.

²³ Ocena jakości przestrzeni mieszkalnej dla dzieci, Czynniki architektoniczne kształtujące przestrzeń. Zestawienia tabelaryczne. Strony 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325,

²⁴ Tabela 42. Podsumowanie wyników badań strona 326 Nova Mikołowska,

²⁵ Rycina 94. Apartamenty Barbary, plan sytuacyjny, opracowanie autorki. Tabela 43. Czynniki architektoniczne kształtujące zabudowę Apartamenty Barbar, opracowanie autorki.

²⁶ Rycina 95. Apartamenty Barbary, rzuty, opracowanie autorki na podstawie materiałów marketingowych. Tabela 44. Struktura mieszkań Apartamenty Barbary, opracowanie autorki.

²⁷ Ocena jakości przestrzeni mieszkalnej dla dzieci. Czynniki architektoniczne kształtujące przestrzeń. Zestawienia tabelaryczne. Strony: 334, 335, 336, 327, 328, 329, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354,

²⁸ Tabela 45. Podsumowanie wyników badań Apartamenty Barbary. Strony 355-356.

- Unikato 50% 8/15, mieszkań, ▪ Villa Moderna 79% 11/15, mieszkań, ▪ Dom przy Filharmonii 36% 38/105, mieszkań, ▪ Sokolska 30 Towers 28% 80/285, mieszkań, ▪ Nova Mikołowska 16% 30/107 mieszkań, ▪ Apartamenty Barbary 78% 42/54 mieszkań:

1 efektami badań poszczególnych struktur mieszkalnych, obejmujących przestrzenie kubaturowe i pozakubaturowe, prywatne oraz publiczne, są wskaźniki określające ich: - złożoność strukturalną - relacje przestrzenne

▪ potencjał kompilacyjny - oraz sumaryczny wynik wszystkich kategorii

2. rzeczywiste parametry jakościowe odnoszą się do konkretnych struktur mieszkalnych zdefiniowanych w kartach mieszkań.

3. najbardziej przyjazne dzieciom ukształtowanie struktury mieszkań prezentują budynki: a) Villa Moderna, oraz Apartamenty Barbary, b) Unikato, c) Dom przy Filharmonii, d) Sokolska 30 Tower, e) Nova Mikołowska.

■ 3. Podsumowanie,

▪ **Potwierdzenia wyników** ▪ Wykres 5. Zestawienie zbiorcze średnich wyników badań jakościowych dla każdego obiektu. (str. 359) ▪ Wykres badań złożoności struktury. (str. 361) ▪ Tabela 46. Wyniki badań złożoności struktury. (str. 362) ▪ Wykres 7. Wyniki badań relacji przestrzennych. ▪ Tabela 47. Wyniki badań relacji przestrzennych (str. 364) ▪ Wykres 8. Wyniki badań potencjału kompilacji. ▪ Tabela 48. Wyniki badań potencjału kompilacji.

▪ **Analizy porównawcze wybranych struktur mieszkalnych.**

■ Tabela 49. Porównanie struktur mieszkalnych o najwyższym i najniższym wskaźniku jakości przestrzeni dla dzieci dla budynku **Unikato**. (strona 367).

■ Tabela 50. Porównanie struktur mieszkalnych o najwyższym i najniższym wskaźniku jakości przestrzeni dla dzieci dla budynku **Villa Moderna**. (strona 368).

■ Tabela 51. Porównanie struktur mieszkalnych o najwyższym i najniższym wskaźniku jakości przestrzeni dla dzieci dla budynku **Villa Moderna**. (strona 369).

■ Tabela 52. Porównanie struktur mieszkalnych o najwyższym i najniższym wskaźniku jakości przestrzeni dla dzieci dla budynku **Sokolska 30 Tower**. (strona 370).

■ Tabela 53. Porównanie struktur mieszkalnych o najwyższym i najniższym wskaźniku jakości przestrzeni dla dzieci dla budynku **Nova Mikołowska**. (strona 371).

■ Tabela 54. Porównanie struktur mieszkalnych o najwyższym i najniższym wskaźniku jakości przestrzeni dla dzieci dla budynku **Apartamenty Barbary**. (strona 372).

▪ **Analizy czynników architektonicznych kształtujących przestrzeń.**

▪ **Ukształtowanie budynków:** ■ Tabela 55. Czynniki architektoniczne kształtujące budynki: **Unicato, Villa Moderna, Dom Przy Filharmonii, Sokolska 30 Tower, Nova Mikołowska i Apartamenty Barbary**. (str. 375)

▪ **Ukształtowania struktur mieszkalnych.** ■ Tabela 56. Czynniki architektoniczne struktury mieszkalnej. (str. 376)

▪ **Wyniki badań ilościowych. Podsumowanie wyników badań ilościowych** ■ Tabela 57. Szczegółowe wyniki badań ilościowych. (str. 379), ■ Wykres 9. Zestawienie zbiorcze średnich wyników badań ilościowych dla każdego obiektu. (str. 380)

■ Wykres 10. Zestawienie średnich wyników badań ilościowych oraz jakościowych dla badanych obiektów. (391).

● **WNIOSKI.** Doktorantka zapowiadający się wytrawny badacz w podsumowaniu wniosków z badań wyselekcjonowanych struktur mieszkalnych dla dzieci podzieliła została na zakresy:

● **3.1. Wnioski z badań jakościowych - złożoność strukturalna), relacje przestrzenne • potencjał kompilacji, architektoniczne czynniki kształtujących przestrzeń (• substancja, • informacja, • organizacja, • administracja, • kompozycja • proporcja • transfiguracja • transformacja)**

● **3.2. Wnioski z analiz porównawczych. Różnice w wynikach badań dla poszczególnych struktur mieszkalnych uzasadniają systemową metodologię analizującą relacje przestrzenne.**

● **3.3. Weryfikacja efektów pracy. Efektami przeprowadzonych studiów przypadku są: opracowanie i publikacja danych na temat współczesnych relacji w Katowicach oraz weryfikacja opracowanego narzędzia badawczego. Badania jakościowe przeprowadzone na jego podstawie przyniosły rezultat w postaci informacji o systemowym ukształtowaniu oraz relacjach przestrzennych definiujących badanie struktury.**

■ 4. PODUMOWANIE . UWAGI KOŃCOWE.

Podjęta przez recenzenta , szczegółowa merytoryczna ocena pozwala stwierdzić że przedstawiona praca stanowi wyjątkowo wartościowy materiał- składający się na część analityczną przestrzeni oraz część obejmującą - studia przypadku. wyrażane od pierwszych stron dysertacji – doktorantka określa i ilustruje stosując (w całej pracy: ryciny, w postaci graficznych skojarzeń, fotografii, wykresów, tabel) przez zapowiadającego się bardzo dobrego badacza z pasją poznawania, oraz rejestrowania nowych zagadnień zawartych w dysertacji,

4.A. OCENA ZASTOSOWANEGO PIŚMIENNICTWA W RAMACH ROZPRAWY DOKTORSKIEJ.

Praca doktorska przygotowana jest językiem czytelnym, zrozumiałym przy licznych stosowaniu przypisów dolnych.

4.B. WSKAZANIE ORAZ OCENA CELU PRACY DOKTORSKIEJ.

Doktorantka podjęła zakres interdyscyplinarnych badań, realizując postawiony cel:

■ *Głównym celem badań jest stworzenie narzędzia służącego weryfikacji jakości przestrzeni życiowej dla rodzin z dziećmi w zabudowie wielorodzinnej w środowisku śródmiejskim.*

dyplomancka przyjęła w pracy poszerzenie pól badawczych dla podstawowego celu podjętych w dysertacji badań:
celem podjętych badań jest:

- *poszerzenie wiedzy na temat zamieszkania oraz architektonicznej organizacji przestrzeni mieszkalnej - ponieważ -*
- *stan wiedzy na temat kształtowania przestrzeni dla dzieci, w szczególności przestrzeni rekreacji, nauki oraz pomieszczeń mieszkalnych jest szeroki oraz dobrze udokumentowany*
- *podjęta w pracy analiza bieżących śródmiejskich realizacji wielorodzinnych - odpowiada aktualnej potrzebie poprawy jakości rozwiązań projektowych*
- *luka w wiedzy dotyczy metod kształtowania wielorodzinnej przestrzeni zamieszkiwania dla dzieci, interpretowanej jako system współtworzony przez kubaturowe oraz pozakubaturowe przestrzenie zamieszkiwania*

■.Doktorantka uzupełnia informacja o ważności podjętych badań w dysertacji :*Zakres badań przeprowadzonych na potrzeby dysertacji zawiera się w priorytetowym obszarze badawczym Politechniki Śląskiej.*

4.C. WSKAZANIE ORAZ OCENA ZASTOSOWANYCH METOD BADAWCZYCH.

mgr inż. arch. Aleksandra Śliwa w kolejnym podrozdziale nr.4 (rozdziału nr.1,) dla konstruowania autorskiego narzędzia badawczego oraz analiz dla wyselekcjonowanych obiektów, wykorzystuje metody badawcze”

■*Metodę logicznej argumentacji*, ■*Studia przypadku*, ■*Metodę badań ilościowych*. oraz wyjaśnia że :*w części teoretycznej poświęconej czynnikom architektonicznym kształtującym przestrzeń jest teoria architektury Bruno Zeviego. dodając: uzupełnienie interpretacji architektury Bruno Zeviego stanowią czynniki kształtujące koncepcje projektu autorstwa Barbary Brukalskiej.*

4D.INFORMACJE DOTYCZĄCE PRAKTYCZNEGO ZASTOSOWANIA UZYSKANYCH WYNIKÓW BADAŃ.

Doktorantka w Podrozdziale 3.4. REKOMENDACJE (Rozdział V. str. 389) Przedmiotowe przeprowadzone badania w dysertacji **pozwalają na sformułowanie rekomendacji projektowych przedstawionych w sześciu punktach:**

- 1.*Przestrzenie zamieszkiwania powinny być projektowane zgodnie z zasadami uniwersalności. Potrzeby przestrzenne dzieci na różnych etapach rozwoju wymagają odpowiedniego ukształtowania struktury zabudowy.*
- 2.*Elementem wpływającym na jakość przestrzeni zamieszkiwania dla dzieci jest obecność pozakubaturowych terenów prywatnych oraz publicznych umożliwiających realizację czynności określających stan zamieszkiwania poza mieszkaniem*
- 3.*Na prawidłowy rozwój dzieci wpływa możliwość przebywania w przestrzeni o różnorodnej strukturze prywatności, gdzie możliwe jest stopniowe nabywanie umiejętności społecznych.*
- 4.*Dostosowanie zabudowy do potrzeb dzieci wymaga ukształtowania środowiska umożliwiającego kontakt między dzieckiem a opiekunem, na co wpływają - wysokość zabudowy oraz wzajemne rozmieszczenie kubaturowych oraz pozakubaturowych przestrzeni zamieszkiwania.*

5. Zgodnie z ewolucją procesów zamieszkiwania towarzysząca rozwojowi technologii informacyjnych, przestrzenie mieszkalne powinny umożliwiać realizację części czynności określających stan zamieszkiwania w sferze wirtualnej.

6. Na jakość przestrzeni zamieszkiwania, także w warunkach śródmiejskich wpływają elementy naturalne, dla tego w ramach zabudowy mieszkaniowej powinny występować tereny zieleni.

5. PODSUMOWANIE RECENZJI.

Praca doktorska mgr. inż. arch. Aleksandry Śliwy *p.t. Czynniki architektoniczne kształtujące przestrzeń dla dzieci w śródmiejskiej, wielorodzinnej zabudowie mieszkalnej - wyodrębnienie metod systemowej kwalifikacji. Badania współczesnych realizacji w Katowicach* jest wynikiem wieloletnich badań z dużą pasją prowadzonych na poszczególnych polach badawczych przez zapowiadającego się w postawie doktorantki wnikliwego badacza.

Podejmuje w dysertacji poszerzenie pól badawczych - wypełniających istniejącą pilną potrzebę wiedzy na temat metod kształtowania przestrzeni mieszkalnych ■ **Głównym celem badań jest stworzenie narzędzia służącego weryfikacji jakości przestrzeni życiowej dla rodzin z dziećmi w zabudowie wielorodzinnej w środowisku śródmiejskim.**

● Precyzuje decydujące przyczyny wyboru tematu dysertacji:

- **1. Bieżący – kontekst społeczno-polityczno-gospodarczy determinujący poza jakościowe czynniki kształtujące współczesną, wielorodzinną zabudowę.**
- **2. Poszerzanie wiedzy na temat jakości przestrzeni mieszkalnej w środowisku śródmiejskim, wynikające z potrzeb zahamowania niekorzystnych procesów eksurbanizacji oraz towarzyszącej im degradacji śródmiejskiej.**
- **3. Rozwój wiedzy na temat potrzeb dzieci, wpływających na stosowanie uniwersalnych rozwiązań przestrzennych.**
- **4. Wysoki udział architektury mieszkalnej w rynku budowlanym, wskazujący na potrzebę poszerzenia wiedzy na temat jej jakości.**

● Przygotowana wzorowo przez doktorantkę praca doktorska, w sposób czytelny, przejrzysty wzbogaconą stosowaniem (w całej pracy: ryciny, w postaci graficznych skojarzeń, fotografii, wykresów, tabel), pozwoliła na: a) rzeczową ocenę znakomitej jakości konstruowaniem przedmiotu badań oraz analiz., b) formułowanej struktury badań, c) dobrej znajomości źródeł literaturowych z podziałem na zagadnienia. Dobrze przygotowany plan pracy został rzetelnie zrealizowany.

● Recenzent wnioskuję opublikowanie pracy doktorskiej (po jej publicznej obronie w wysoko punktowanym wydawnictwie, jako monografii – kontynuowania podejmowanych badań naukowych.

● Zgodnie z wymogami stawianymi pracom doktorskim, **mgr inż. arch. Aleksandra Śliwa**, samodzielnie sformułowała problem badawczy, przekonywująco przeprowadziła jego analizy badawcze oraz wyprowadziła logiczne wnioski. Recenzowana rozprawa spełnia wymagania ustawowe stawiane pracom doktorskim i w ocenie recenzenta jest oryginalnym rozwiązaniem wybranego problemu badawczego.

● Wnioskuję o przyjęcie rozprawy doktorskiej mgr inż. arch. Aleksandry Śliwy, „*Czynniki architektoniczne kształtujące przestrzeń dla dzieci w śródmiejskiej, wielorodzinnej zabudowie mieszkalnej - wyodrębnienie metod systemowej kwalifikacji. Badania współczesnych realizacji w Katowicach*” przez Radę Dyscypliny Naukowej Architektura i Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Śląskiej i dopuszczenie jej autorkę do publicznej obrony.

Jednocześnie zwracam się do Szanownej Rady Dyscypliny Naukowej Architektura i Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Śląskiej o podjęcie głosowania dla przyznania **w y r ó ż n i e n i a** autorce tej pracy **mgr inż. arch. Aleksandrze Śliwie** za wysoką jakość postawionego i przeprowadzonego cyklu badań i analiz badawczych poszerzających dotychczasową wiedzę w przedstawionej do oceny rozprawie doktorskiej.

15 października 2024 r.

dr hab. inż. arch. Jan Wrana prof. PL

